

ברכת תפילין עובר לעשייתן מנחות (לה:)

גמרא הכא (סוף לה:), "אמר רב שמואל ... עד סוף העמוד
רש"י

- What question is our גמרא investigating?
- How does the answer shift over the course of the תפילין-ויטריא?

We'll focus primarily on the כלל of לעשייתן. [However, in your own limud you may want to spend time on a fascinating, תפילין-specific מחלוקת הראשונים in משנת ד"ה תוס' ד"ה משנת in מחלוקת הראשונים תפילין.]

- Examine the גמרא carefully – Is there a word which seems awkward or unusual? Could we have used another, more common word in its place?

See what the following ראשונים write – here and elsewhere – about לעשייתן:

- Pay careful attention to how many different קושיות they raise about לעשייתן.

רי"ף (ח. בדפי הרי"ף), "א"ר שמואל ... עד שעת קשירה", ובנימוקי יוסף (שם, ד"ה עובר וד"ה משנת הנחה)

חידושי הריטב"א מגילה (כא:)

ומאי משמע דהאי עובר וכו'. והא דנקיט דעובר ולא נקיט קודם, לאשמעין שלא ישהה בין צרכה למצוה אלא שיעבור מזו לזו
לאחר, וצירושלמי שאם שהה כדי כל הצרכה חוזר ומצרכך לפנייה.

חידושי הריטב"א פסחים (ז:)

כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן. פירשו דלהכי נקיט האי לישראל ולא נקיט קודם לאשמעין שלא יתעסק
ויתעכב בין צרכה למצוה אלא א"כ שיהיה צרכה מזה שיכול לשהות אפי' הרבה ואפי' שיחה שהיא מצרכה המצוה אינה הפסק
כדאמרין התם (ברכות מ' א') עול צרוך וכו', אבל אם שח צינתיים דצריים צינתיים ושהה שלא לצורך כתב הרא"ה ז"ל שאם שהה בין
צרכה למצוה צחנם כדי לגמור כל הצרכה חוזר לראש ...

וכתב הרי"ט ז"ל וטעם זה שאמרו חז"ל לצרך על המצוה עובר לעשייתן כדי שיתקדש תחלה בצרכה ויגלה ויודיע שהוא עושה אותה
מפני מצות השי"ת, ועוד כי הצרכה מעבודת הנפש וראוי להקדים עבודת הנפש למעשה שהיא עבודת הגוף.

מאירי מגילה (כא:)

כבר בארנו צמטנה, שצרכה לאחריה היא תלויה צמנהג הא צרכה לפנייה אין הדבר תלוי צמנהג אלא מן הדין אע"פ שצרכה הנהנין
צרכה לאחריה פשוטה יותר מלפניה כדכתיב ואכלת וצרכת בצרכת המצוה פשוט יותר בשלפניה כדי שיהיה ניכר שכוונתו למצוה
והוא שאמרו כל המצוה כלן מברך עליהם עובר לעשייתן ר"ל תקף לעשייתן ומטעם זה פי' רבי'ם שתפס בתלמוד לשון עובר ולא תפס
לשון קודם מפני שלשון עובר משמע תקף לעשייה וי"מ מפני שלשון עובר משמע כשהדבר שעליו מצרכין הוא לפניו ר"ל המגלה או
הלולב והשופר והדומין להם

ומ"מ אין למדין מן הכללות שאין כל המצוה בדין זה וכמה מצוה נעשות בלא צרכה עשיית מעקה ועשיית דין עזיבה ופריקה השמטת כפיים וקרקעות שלוח עבדים
והענקתם ועמידה מפני הרב ומורא וכבוד אב ואם ונתינת הצדקה והלוואה לפני השבת גולה והשבת אבידה עזיבת לקט שכחה פאה ופרט ועוללות ונתינת מעשר עני
והשבת העצות ושלוש הקן ושמחת גר יתום ואלמנה מצוה יבוס וחליצה וכן הרבה אלא שיש מי שכולל בזה שכל אלו אינן חובה קבועה על אדם אלא כשיזדמן אותו ענין

ק"ק בית אברהם – חצורת עיון אז תש"פ – חיים תנחום כהן

לידו וזכר כיוצא בזה אין כאן ברכה ועל דרך האמת רוב מצוות נכללות בדין זה אלא שהשמיטה אינה חובת קבועה ומצרכין [עליה] וכן קדושי נשים לדעת גדולי המחברים שכתבו בחצורתיהם כל המקדש אשה זריח לברך ואחר כך מקדש כדרך כל המצוות שמצד עליהם עובר לעשייתן ומ"מ לא נהגו בכך וסוף דבר ראינו לקצת גאוניס שהאריכו בזה ר"ל לברך על איו מצוה מצרכין ועל איו מצוה אין מצרכין ולא מצאו להם כלל אחד לכלול בו את כלם עד שהסכימו שאין הדבר תלוי בטעם אחד אלא בעניינים רבים מהם מפני שאין בהם מעשה כהשמתת כספים ודומיהם ומהם שהם מצוה הבאה בעבירה כגון השבת גזילה ודומיהם ומהם שעשייתן כדי להשמר מן הלאוין לא שיהא גופן מצוה כגון הגעלה שאינה מצוה בתורה להשבת בליעתן של כלים אחר שאין בהם חמץ בעין אלא שמ"מ אם רוצה להשתמש בהם זריח להגעיין ומהם שאין הדבר תלוי מכל וכל במצד כגון נתינת דקה שמה לא יקחנה והדומים לזה וכן אנלי טעם אחר שלא לברך על ענין שאינו מוגבל אלא לכל אחד כרצונו ומפני זה אין מצרכין על ההגדה בלי פסחים שהספור ביציאת מצרים אינו מוגבל אלא כל אחד מאריך כרצונו וכן הרבה מצוות בדין זה וכן הדברים מתפרשין בהרבה טעמים והמבין יכול להתבונן בפרטיהם איו סבה מונעת מהם הברכה הם מטעמי הנוכחים הן מולתם:]

- What does each ראשון add?
- How does this relate to ברכות המצוות in general?

רמב"ם הל' ברכות (פרק א' הלכות ג' – ד') [וגם הלכות א' – ב']

- What are the categories of ברכות that are listed here?
- Which word seems misplaced at the beginning of 'הלכה ג'? What might it indicate about the relationship between the various categories?
- How does this relate to the other ראשונים we learned above?

להלכה – שלחן ערוך (סי' כ"ה סעיף ח'), ומשנה ברורה (כה, כו, כז)

עוד בדברי הריטב"א לפסחים – שו"ת נודע ביהודה יורה דעה (מהדורה קמא סי' צ"ג)

[סי' צ' – ז"ה פראג א' כ"ב סיון תקל"ו לפ"ק: משוזה – שלום וישע רב לכבוד אהובי הרב המופלא האלוף בחורה. מדבר בשפה ברורה. כבוד מוהר"ר צער נר"ו אז"ד דק"ק גויטיין יע"א: מכתבו הגיעני וע"ד שאלתו בד"מ הנני משיב על ראשון ראשון...]

בסימנים צ' – צ"ב, דן הנובי" בג' שאלות הראשונות. ועכשיו, בסי' צ"ג הוא הגיע לשאלה הרביעית ...]

סי' צ"ג – ועל הרביעית, אשר שאל בנוסח לשם יחוד אשר חדשים מקרוב נתפשט ונדפס בסידורים:

הנה בזה אני משיב עד שאתה שואלני נוסח אמירתו יותר ראוי לשאלו אם נאמר כי טוב באמירתו. ולדעת זה רעה חולה בדורנו ועל הדורות שלפני זמננו שלא ידעו מנוסח זה ולא אמרוהו והיו עמלים כל ימיהם בתורה ובמצוות הכל ע"פ התורה וע"פ הפוסקים אשר דבריהם נובעים ממקור מים חיים ים התלמוד עליהם נאמר תומת ישראלים תנחם והם הם אשר עשו פרי למעלה וגדול מעל שמים חקדם. אבל בדורנו הזה כי עזבו את תורת ה' ומקור מים חיים שני התלמודים בבלי וירושלמי לחצוב להם צורות נשברים ומתנשאים ברום לבצם כל אחד אומר אנכי הרואה ולי נפתחו שערי שמים ובעבורי העולם מתקיים אלו הם מחריבי הדור. ועל הדור היתום הזה אני אומר ישראלים דרכי ה' וזדקיים ילכו בהם וחסידים יכשלו בם. והרבה היה לי לדבר מזה אבל כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע וה' ירחם עלינו.

ובגוף דבריו זכרתי להוציא מפיו שעושה הכונה על פי הסוד ... ואני אומר... די שעושה המצוה לשם מצוה:

ומ"ש מעלתו שטוב להיות הקשר אמין כדיבור ומחשבה ומעשה. הנה אנשי כנה"ג הם תיקנו לנו תפלות וברכות וליכא מידי דלא רמיזא בנוסח התפלה והברכה וזכרה הוא התעוררות הדיבור ומחשבה וכל מצוה שיש ברכה לפניה א"ל לומר שום דבר לפניה רק הברכה. וכל דבר שאין ברכה לפניה אני נוהג לומר צפי הנני עושה דבר זה לקיים מצוה צורא וצוה די וא"ל יותר. והכונה הוא רק פירוש המלות וכל התיקונים למעלה נעשים מאלהים ע"י מעשיו.

... כבר גליתי דעתי שיותר טובה השתיקה וישתקע הדבר וגם במחשבה לא יחשוב רק פירוש המלות ובדרך זה ילך בטח ולא יכשל בשום דבר. ויותר מזה אין להאריך בדברים כאלו. ולרוב הערדה אקצר. דברי הד"ש,

- How does this relate to the לפסחים ריטב"א?